

Márai Sándor

A szegények iskolája*

(részlet)

ELSŐ FEJEZET

A szegénységről általában

A gazdagságról

A pénzről

Az állatok szegénységéről

Érintkezés a szegényekkel

A szegénységgel általában legcélszerűbb bizonyos távolságból, magas filozófiai szempontok szerint foglalkozni, annál is inkább, mert ha valaki gyakorlatibb hangnemben és nézőpontból foglalkozik a szegénységgel, nemzetközi megegyezés szerint a legtöbb civilizált államban elébb-utóbb becsukják. Előljáróban állapítsuk meg hát, hogy magasabb filozófiai szempontból nézve a szegénység az ember természetes állapota. Valóban, csak egészen jámbor vagy hivatásszerűen rosszhiszemű fecsegők állíthatnak olyasmit, mintha új gazdasági elmélet, politikai jelszó máról holnapra, de akár valaha is kiemelhetné az emberiség nagy tömegét a szegénység állapotából. Egészen jámbor álmodozók vagy mindenre elszánt fanatikusok hirdethetnek csak olyan ostobaságot, hogy a földet benépesítő, nagy átlagában jóindulatú, teherbírásában végtelen türelmű s tömegben egyáltalán nem tehetséges emberi fajta rögtön boldog lesz és megszűnik szegénynek lenni, mihelyt valamilyen gyakorlati tan vagy jelszó, például az Údv Hadseregének karénekei vagy Marx tanításai megfelelő eréllyel elterjednek a világon. Ezt igazán csak szociológusok vagy olyan emberek

---

* Márai könyve természetesen nem szociálpolitikai szak-értekezés. A gonoszkodóan frivol humorú mondatok azonban a szegények melletti szemérmesen gyengéd elkötelezettségről árulkodnak – egy olyan emberi magatartásról, amelyet a szociálpolitika régebben sem nélkülözhetett, és nem nélkülözhet ezután sem. Most és a jövőben egyre inkább bővében leszünk szegényekkel. Az *Esély* tehát nemcsak kedvébresztőnek szánja az itt közölt részletet azok számára, akik egyre kevésbé engedhetik meg maguknak, hogy látatlanban drága könyveket vásároljanak, és nemcsak tisztelni kíván ezzel a gesztussal a szerző előtt. Szeretnénk, ha tovább élne a szolidáris gondolkodás e történeti hagyománya.

hihetik, akiket ezért külön megfizetnek. Értelmes ember s főként olyan, aki rendelkezik még erkölcsi bátorsággal, ami magyarul egyértelmű azzal, hogy nem kap pénzt Moszkvából, se pedig a Ku-Klux-Klantól, nem hallgathat arcpirulás nélkül elméleteket, melyek a valóságra úgy illenek csak, mint a teve a tű fokába. Hogy a termelt javakat s a világ kincseit az emberek milyen kulcs szerint osztják el egymás között s hogy az elosztási arányszám feljavítása érdekében milyen békés vagy erőszakos eszközök-höz folyamodnak, ennek a kétségtelenül időszerű problémának a szegénységhez mint az ember természetes világi állapotához semmi köze nincsen. Az emberiség megszokta a szegénységet s nem is tud másként; erőteljes egyéniségek aztán időnként megmagyarázzák neki, hogy időszerűen milyen célból szegény, s ezt legtöbbször hálásan el is hiszi; de ez aztán minden. Bölcselmi szempontból teljesen közönyös, hogy az emberek egy új termelési rend kialakításának reményében viselik-e a szegénység szenvedéseit, vagy egyszerűen azért, hogy egy bank vagy iparvállalat nagyobb osztalékot fizessen, vagy vallási parancsra, vagy valamilyen romantikus és ködös jelszó szolgálatában, mint szabadság vagy gyarmatosítás, vagy gyufatröszt. Akárhogy forgatjuk is a jelszavakat, nehéz megkerülni a valóságot, mely röviden úgy szól, hogy az emberek szegények, a világ embermilliárdjainak igen kis töredéke gazdag csak, s ha a birtokos szerepét át is vállalja időnként a gazdagoktól az állam, az emberek tömegei változatlanul szegények maradnak, Kínában csakúgy, mint a Lappföldön vagy a nyizsnyij-novgorodi szovjetben. Az indoklás, hogy miért, micsoda cél érdekében szegények itt vagy ott, lehet bármily tetszetős, nem változtat a szegénység intézményes, titokzatos állandóságán. Nincs hálásabb publikum a majomszínházban sem, mint amilyenek az emberek egy népgyűlésen, hol megmagyarázzák nekik, miért voltak eddig szegények, s megcsillogtatják előttük azt a távoli célt, melynek elérése érdekében újabb nyomorúságot és szenvedést kell majd lelkesen elviselniük. Ilyenkor tombolnak, mert ürügyet látnak arra, hogy változatlanul, esetleg fokozottabban szegények maradjanak, s ezt az állapotot nyilván annyira megszokták már, hogy időnként valóságos forradalmakat és mézarlásokat csapnak a szegénység mentől általánosabb, intézményesebb, egyenlőbb és titkosabb biztosítására. Hogy az emberek tömegei éppen olyan szegények lesznek-e száz év múlva is, mint voltak száz év előtt, erről vitatkozhatnak egy agitátoriskolában vagy egy irodalmi szalonban, de értelmes embert, aki szembe mer nézni a valósággal, éppen olyan kevéssé érdekel, mintha geológusok vitáját hallgatná arról, hogy ezer esztendő múlva öt centimétert apadni vagy dagadni fog-e a Csendes-óceán? Az emberek óceánja, mindenféle termelési renden belül, kétségtelenül és örökké a szegénység vízszintjén marad; erkölcsi szempontból bírálva, nincs is ennél természetesebb.

Engem már 1928 májusában figyelmeztetett egy élénk szellemű, kitűnő megfigyelőképeséggel rendelkező, idősebb úr egyik budai kávéházban, hogy az állatok is szegények. Ez meglepett. Mint a nagy igazságok mindig, ez az egyszerű megállapítás is figyelmeztet reá, hogy a szegénység titkát ne a beszajkolt elméletek szótárában, hanem a valóságban kezdjük ke-

resni, s egyszeriben el is képedünk, mennyire más igazi természete, mint ahogy mi szeretnők, hogy legyen. Ha meggondoljuk, hogy a hangyák, méhek és természetek kivételével nem akad egyetlen élőlény sem az élők világában, amely a vagyonszerzést életfeladatának tekintené vagy éppen ragaszkodna az akár munkával és szorgalommal, akár nyers erővel és csalárd fondorlattal megszerzett javakhoz, egyszerre félre nem érthetően látjuk, hogy a szegénység természetes állapota a teremtménynek, s még a fent említett rovarok is inkább csak valamilyen unalmas és kényszerű társadalmi szerződés parancsszavára végzik el a vagyongyűjtés egyhangú munkáját. Nehéz elképzelni is, hogy például egy oroszlán, melynek föltétlenül van annyi ereje és energiája, vagy egy hiéna, mely tud olyan kétely nélkül lenni, vagy egy farkas, mely tud olyan vérszomjas lenni, mint mondjuk egy középtehetségű, ötvenéves, cukorbajos és a szakmában a fent említett tulajdonságok összességéért elismeréssel emlegetett bőrgyáros, ne tudna vagyont gyűjteni, ha akarna! De éppen az, hogy nem akar, még a hiéna sem, mely a legrondább állat, s köztudomásúan dögöt eszik ugyan, de például álmában sem jut eszébe, hogy a dög zsiradékából szappant is lehet főzni s a szappanból vagyont lehet szerzni – éppen az a teljes közöny, melyet az állatvilág kimagasló egyéniségei és kulijai egyaránt kimutatnak a vagyonszerzéssel szemben, meggyőzhet minden gondolkodó embert arról, hogy a szegénység olyan természetes légköre minden élőlénynek, mint a levegő, amelyet beszív. Ki hallott már valaha is olyan királytigrisről, amely öngyilkosságot követett el, mert papírai zuhanni kezdtek a frankfurti tőzsdén, vagy olyan sakálról, mely bánatában felakasztotta magát, mert egy napon észrevette, hogy az általa gondos előrelátással elkapart antiloptetemet éjszaka kiásta és elsikkasztotta valaki? Az elefánt gyűjti ugyan a krajcárt, de rögtön aztán, hogy megszerzte, megvető mozdulattal oda is trombitálja az őr vagy az ápoló lábai elé. Az állatok, melyeknek éppen úgy megadatott a vagyonszerzés képessége, mint az embereknek, megvetik a tartalékolt javakat; s ez a tagadhatatlan és feltűnő jelenség óvatosságra int, mikor az emberi szegénység és gazdagság természetét elemezzük.

Amikor felismerjük, hogy a szegénység az élőlények természetes, igazi és örök állapota, nem bizonygatunk persze egyidejűleg olyan csacsiságot, mintha a szegénység jó dolog, kellemes és boldogító állapot lenne. Már maga az élet sem jó dolog. A boldogság meg egyáltalán nem is tartozik a létezés céljai közé, mint ezt már *Rilke* is megírta egy levélben*. Annál kevésbé tartozhat a boldogság a létezés céljai közé, mert a létezésnek semmiféle célja nincsen. A szegénység is céltalan, önmagáért való állapot, mint az élet, melynek terméke. Egyszerű észjárású vagy vakbuzgóságtól elvakult emberek hirdethetik csak, hogy a szegénység egyszerű következménye annak a néha mohó, erőszakos és kétely nélküli viselkedésnek, amelyet a gazdagok általában a szegényekkel szemben tanusítanak. A politikai rögeszmék felelőtlenül engedélyezett terjesztésének káros követ-

* „Es ist wirklich nicht wichtig, glücklich zu sein.” R. M. Rilke-nek Bodmanhoz írott leveléből.

kezménye, hogy elterjedhettek olyan tévhitek, mintha az általános és örök szegénység valamilyen ádáz érdekszövetség, vérszomjas érdekcsoporthadjáratainak következménye lenne. Ennek a tévtanterjesztő aknamunkának köszönhetjük, hogy a szegény csakugyan hajlandó néha úgy fogni fel a szegénység állapotát, melyben születése pillanatától haláláig leledzik, mintha valamilyen földalatti szövetség kényszerítene erre – frakkos, szőrös és fogcsikorgató részvényesek alakulása, akik *holding* vagy *tröszt* formájában kizárólag abból a célból álltak össze, hogy a szegényt kifosszák. Egy pillanatig sem vonjuk kétségbe a gazdagoknak azt a természetes és egészséges jogát és hajlamát, mely ellenállhatatlanul és jókedvűen készíti őket, hogy gazdagságukat minden eszközzel növeljék, s a szegényekkel mindig csak akkor és annyira törődjenek, amennyire ez céljaik eléréséhez szükséges. A gazdagok szerencsére egészségesek és erősek, különben nem maradhatnának gazdagok, ellentétben a szegényekkel, akik mérhetetlen tömegükben is gyámoltalanok és erőtlenek. A szegények oly sokan vannak s a gazdagok oly kevesen, hogy már természetes számbeli fölényük erejével is számtalanszor elvehették volna a gazdagoktól mindaz előnyöket és javakat, melyekhez ezek oly egészséges makacssággal ragaszkodtak; de ha tudomásul vesszük, hogy kétmilliárd ember közül, akik a földet benépesítik, legfeljebb százmillió gazdag csak s a többi szegény, kétely fog el, alkalmas-e bármilyen tetszetős elmélet és erőszakos gyakorlat ennek a tehetetlenségi állapotnak megváltoztatására? Az arányszámok kísérteties végleteinek vizsgálata közben valóságos kísértést érzünk, hogy szakítsunk a tévhittel, mintha a gazdagok csak különös fondorlatok és megegyezések jóvoltából forgathatták volna ki a szegényeket a világ javaiból – meg kell vizsgálnunk a gazdagság és a szegénység természetét, oly elfogulatlanul, ahogy egy ausztráliai bennszülött tanulmányozhatná, mondjuk, a francia társasélet elemeit, hogy felismerjük azokat a természetfölötti erőket és politikamentes összefüggéseket, melyeknek következménye a gazdagság és a szegénység.

Elterjedt tévhit az is, hogy a szegényeket és a gazdagokat a pénz birtoklása választja el egymástól. Ezt az ostobaságot főként az angol és amerikai társadalomfilozófusok hirdették és hirdetik; a franciák és általában a latin gondolkozók már csak föltételes tartózkodással nyilatkoztak a pénznek a társadalom kialakulására gyakorolt szerepéről és jelentőségéről. A tévhit oka, mintha a szegényeket és a gazdagokat a pénz birtoklása választaná el egymástól, az a felületesség, mellyel az emberek a pénzt minden időben egyszerű értékmérőnek tekintenék, s legtöbbször elfelejtették megvizsgálni, milyenek is hát azok az értékek, melyeket a pénzzel mérni lehet? Ha élesen odafigyelünk, azt látjuk, hogy pénzzel valóban meg lehet vásárolni a juhkenőcstől a maradék nélküli kéjézetten át a földalatti villamosvasút részvénytöbbségéig mindent a világon, s lelkesen ismerjük el, hogy a pénz nyújtotta birtoklás és kielégülés lehetőségei nem kicsinyek. De nem lehet megvásárolni például azt, hogy egy buta ember akár pénz birtokában is rendelkezék a gondolkodás képességével – s ismerjük el, hogy gondolkodni mégis csak mulatságosabb dolog, mint valamely fényűző marseille-i nyilvánosházban nőekkel pezsgőzni –, pénzzel

nem lehet semlegesíteni a halálfélelmet, sőt pénzzel amolyan egyszerű képességekre sem lehet szert tenni, mint az énektehetség vagy a humor-érzék. Az ember nem hinné, de így van. Nem becsüljük le a pénz értéktermelő lehetőségeit, sem értékszerző képességét, mikor hatórerejének határt szabunk. A pénz alkalmas arra, hogy gyűlöletet szerelemmé, közönyt barátsággá változtasson; én magam például gyakran észrevettem, hogy pénzért, s hozzá viszonylag kevés pénzért, a legnemesebb érzésekre is képes vagyok. A szemforgató és tájékozatlan kontinentális szépirodalom bűne, hogy a pénzt mágikus varázserőnek tekintik sokan ma is, s a szellemi börzén, ahol a fogalmak változó értékeit jelzik, ma sem függesztették még ki teljes listáját az értékeknek, melyek megvásárolhatatlanok. A nagyközönség ma is abban a téves meggyőződésben él, hogy pénzért, még hozzá olyan silány és kevésbé értékálló jelképért, mint amilyen napjainkban a pénz, meg lehet vásárolni magát a világot, minden anyagával és erőforrásával. Igaz, pénzről nem is lehet elég óvatosan beszélni. A pénz varázsos erejének rosszhiszemű tagadása lenne, ha kétségbe vonná valaki, hogy pénzért lehet megvásárolni embereket is, tehát nemcsak a sánta koldust a Lánchídfőnél, hanem megfelelő helyzetben és megfelelő összegért egy maharadszát is – az egyiket mankójával, a másikat minden birtokával és háremével, s mindkettőt szőröstül-bőröstül, mert semmit nem lehet olyan olcsón venni, mint egy embert. S elismerjük azt is, hogy pénzért valóban meg lehet vásárolni a részleges egészséget, szépséget s nagyrészt mindent, amit egy nő nyújtani tud. De pénzért nem lehet például módját ejteni annak, hogy egy orrszarvú önkéntelen nyájassággal pillantson az emberre – s már ez a körülmény elég ahhoz, hogy a pénz mindent megejtő és mindent varázskörébe kényszerítő mágneserejének balhítét gyanakvással és fenntartással vizsgáljuk. A baj ott lesz, hogy az átlag gazdag számára a valóság legtöbbször elviselhetetlen, s így kénytelen a dolgok helyett általában beérni a dolgok jelképeivel, melyeket a pénz selyempapírba csomagolva, szüntelenül szállít neki. A gazdagság végre is jelképes és korlátolt valami, s a szó bonyolultabb értelmében a gazdagok ugyancsak szerény emberek, mikor a valóság helyett, amelytől úgy félnek, mint a kutya a pecéértől, beérik a valóság kivonatával és jelképeivel, melyeket az irodalom s az ennen képükre mintázott társadalom délibábképei nyújtanak nekik. A gazdagok közül is csak a legfinomabbak, akik olyan tehetségesek, hogy már akár szegények is lehetnének, tudják, mennyire véges a pénz hatalma, s nemcsak a pénz birtoka választja el a gazdagot a szegénytől; s végül tudják azt is, hogy pénzért meg lehet ugyan vásárolni az erényt – csak nem érdemes –, de nem lehet pénzzel elsajátítani azt a jókedvű állapotot, melyet az erkölcsi igazságok felismerése és gyakorlása nyújt a léleknek. Mert, ellentétben az angol puritánokkal, akik „erkölcs” helyében valamilyen szomorú és savótlan maszlaggal szeretnék megetetni a világot, meggyőződésünk, hogy az igazi erkölcsiség szenvedélyes, érzéki és jókedvű állapot; a gazdag, aki kényszerűen mindig csak a pénz óvszerével közelít az élet örömeihez, mindent megvásárolhat, csak éppen az erkölcs érzéki öröméhez nem juthat el soha. Ezért olyan szomorúak általában a gazdagok.

A gazdag ember elsőrendű ismertetőjele, mint tudjuk, az őszinte, egészséges és csillapíthatatlan szerzői ösztön. Az olyan gazdag, aki a szerzésben egy bizonyos határvonalon megtorpan, s nemcsak nem tud, hanem már nem is akar tovább szerezni, nem számít igazi gazdagnak, s legtöbbször ki is közösítik a gazdagok világából, megbüntetik a jóra való restségért, mert a gazdagok egymással szemben még sokkal kevésbé ismerik a kíméletet, mint a szegényekkel szemben. Rendes gazdag addig szerez, amíg él. Ha szemre úgy tetszik is, hogy egy-egy gazdag már visszavonult, s rózsafák oltásával és az északnémet gótika szemléletével tölti napjait, titokban nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem, amikor szerezhethet valamit, ha egyebet nem: potyajegyet valamelyik színházba. Ha közelebbről figyeljük a gazdagok tulajdonságait, elképedünk az elemi szerzői ösztönnek azon a kényszerén, mely a gazdagok cselekedeteit áthatja. Mint a szenvedélyes gyűjtők, akik nem elégednek meg például azzal a háromszáznegyven burnótszelencével, melyeket már sajátjuknak nevezhetnek, hanem az összes, e világon feltalálható burnótszelencéket is szeretnék mellékesen megszerzeni: úgy az igazi gazdag sem valamilyen korlátolt összegű pénzre vágyik s nem is valamilyen meghatározott pénznemből való összegre, hanem minden pénzre vágyik, amely e földön feltalálható, s az összes pénzemekre, a legrégebb koroktól az újkorig, s a legtávolabbi vidékekről is gyűjti a pénzt, mindenféle címletben és kivitelben. Erre több példa van. Az egészséges, becsületes és derűs szerzői ösztön mellett másik legfeltűnőbb tulajdonsága a gazdagnak bizonyos halmozási kényszer. Ismertem olyan gazdagot, aki, mikor moziba ment, nemcsak nőt, újságokat, cukorkát és különféle cigarettákat vitt magával, hanem kölnvizet és egy szarvasbőrzacskóban csiszolatlan drágaköveket, melyeket időnként megcsörgetett. Ez a szerencsétlen ember, áthatva attól a jellegzetes halmozási kényszertől, mely a legtöbb gazdag életét kitölti, páholyában fél szemmel figyelte csak a moziképet, közben zseblámpa segítségével amerikai és francia magazinokat olvasott a páholy pereme mögött, cukorkát szopogatott és rágyújtott, fél kezével a társaságát élvező hölgy kezeit szorongatta, majd kölnvizet szagolt, s közben arra gondolt, hogy drágaköveket rejteget a zsebében. Ez a lelkiállapot jellegzetes, azért említem. Vagy meg lehet-e másként érteni, hogy egy ember, aki tulajdonának nevezhet már egy szénbányát a belga szénvidéken, ugyanakkor fogcsikorgatva vágyakozzék egy dél-amerikai gumiültetvény után, oly mohósággal és oly erőteljesen, mintha becsülete, egészsége s túlvilági boldogsága múlna ez ötletszerű vágykép megvalósításán? Meg lehet-e érteni, hogy valaki, aki dollárban milliókat mondhat sajátjának, mindenét felteszi egyetlen lapra, csakhogy még egyszer annyi svéd koronát szerezhessen? Az a szorongás, mely különös és veszedelmes vállalkozásokra készíti a gazdagot, aki mintha állandóan tartana tőle, hogy elmulaszt valamit, az az óvatos és mégis szertelen szerzői düh, melynek tragikus következményeit állandóan megfigyelhetjük a gazdagok világában, arra tanít, hogy a gazdag mindig az egészre tör, szemléletének tárgya a világ birtoklása, az összes folyókkal, hegyekkel, bányákkal, ipartelepekkel és pénzemekkel, nem pedig

holmi pizlicsári részletre, melyet a bankban négy százalékkal lehet kamatoztatni.

A szerzői rögeszme gyakran termékeny is; persze mindig csak a halmozás reményében az. Igazi, vérbeli gazdag, amilyen alapjában kevés van, mert a gazdagok között sajátos módon sokkal kevesebb az alkotó tehetség, mint hogy tevékenységük eredményei után hinni lehetne, egyidejűleg tör a francia Kongó, a sèvres-i porcelángyár és a norvégiai heringhalászat kizárólagossági joga után, s mellesleg szívesen alkuszik, ha egy skatulya gyufát vesz.

A szegények éppen olyan téves és zavaros, csaknem gyermekes elképzeléseket dédelgetnek a gazdagok felől, mint a primitív népek a szellemvilágról. Szegényes képzeletükben különös, baljós képességekkel ruházzák fel a gazdagság fantomjait, s azt hiszik, e természetfölötti lények szándékai és szenvedélyei hatnak ki életükre, nyomorítják meg cselekvési szabadságukat, s akadályozzák őket az élet zavartalan élvezetében. És mert a szegény állandóan oly keveset lát csak a világból, mint egy ló, amely ellenzőt visel szemei mellett, kénytelen gyatra képzelőerejével alkotni meg a gazdagság mítoszáit, s a gazdagok világa helyén valamilyen hivatalosan elismert és pártfogolt Olimposzt képzel el, ahol félistenek járnak és kelnek gépkocsikon, s nektárt isznak az ötórás teákon. Valóban, a szegények számára a gazdagság afféle pogány isteni állapotnak tűnik, malasztnak és kegynek, mely kiválasztottakra száll csak le. A szegény nem tudja megérteni, hogy miért gazdag például egy korlátolt, kellemetlen külsejű és unalmas beszédű ember – nem érti és azt képzei, hogy Isten kegyelméből gazdag, s ebbe a tévhitbe aztán bele is csökönysödik. Érintkezni nem tud vele, s ha szavát hallja, legszívesebben szótár után nyúlna, hogy lefordítsa beszédét a szegények nyelvére. Bevallom, a ritka alkalommal, mikor egy-egy valódi gazdag megszólításával tüntetett ki, magam is éreztem hasonló zavart és elfogódottságot; legszívesebben letérdeltem vagy kezét csókolgattam volna, vagy valamilyen más módon, szapora főhajtással vagy középkori ájtatos dalok éneklésével adtam volna kifejezést megrendülésemnek, melyet a kiválasztottság ténye váltott ki belőlem – az az egyszerű, de tagadhatatlan tény, hogy ő gazdag, míg én szegény vagyok. Ilyen túlzásoktól csak önfegyelmem és filozófiai nevelésem tartottak vissza. Az az esetlegesség, hogy a történetesen utamba vetődött gazdag szellemi képességeit illetően talán egy kecske vagy öszvér színvonalán mozog, soha nem enyhítette az áhítatos megrendülést, melyet a gazdagság mítoszával szemben éreztem. Igazi gazdagok és igazi szegények tudják csak, milyen mafla kertelés és hazudozás „osztályokról” beszélni és rendi vagy kasztelméleteket állítani fel, mikor a világon már ősidőktől csak kétféle emberiség él, a legtökéletesebb nemzetköziségben, szervesen egymás mellett, mintegy isteni törvény parancsára összekötözve: a szegények és a gazdagok. Ezen a két óriási tömbön épül fel az emberek társadalma, s osztályokról már csak a népgyűléseken mernek szónokolni, ott is csak kevés eredménnyel. Mint a föld és az ég, úgy érintkezik e két világ láthatára, természetes összetartozással és egyidejűleg külön térfo-

gatokkal; s ha azonos nap világítja is be e két világot, a fény és az árny játéka nem ugyanaz a bakonyi barlangban, mint a sztratoszférában.

Ami a szegényeknek a gazdagokkal való érintkezését illeti, ezt a nehéz kérdést, mint a fentebbiekből is kitűnik, a szegények a gyakorlatban régen megoldották már, mégpedig nagyon egyszerűen. Bármily különösnek tűnik is, a szegények nem érintkeznek a gazdagokkal. Nehéz lenne elemezni azt a makacs gögöt és dacot, mely visszatartja őket, hogy elfogadjanak meghívásokat a követségek estélyeire, részt vegyenek jótékonyági teákon vagy kétszázterítékes rózsadombi házszentelőkön. A gazdagok oly kínosan tudják ezt, hogy már nem is hívják őket. Ugyan ki olvasta közülünk az újságok személyi hírei között, hogy a távozó svéd követ tiszteletére adott estebéden megjelent Büdösy István bélmósa is nejevel, vagy azt, hogy valamelyik élemedett korú és az írás kényszeridegességével sújtott külföldi író megérkezése alkalmából részt vettek a kultusz-kormány teáján Krumpli Imre vagonfékező és bájos leányai is? A szegények, sajnos, nem érintkeznek a gazdagokkal, s nehéz elképzelni, hogy ezt az éppoly makacs, mint oktalan vadócságukat belátható időn belül le tudják majd küzdeni. Ami a gazdagoknak a szegényekkel való érintkezését illeti, az már sokkal bonyolultabb feladat, mert a gazdagok elkerülhetetlenül kénytelenek időnként érintkezni a szegényekkel, abból az egyszerű okból, mert szükségük van rájuk, ellentétben a szegényekkel, akiknek nincsen közvetlen és sürgető, mindennapos szükségük a gazdagokra. A gazdagok szerencsés tapintattal s nagy társadalmi műveltségük jóvoltából mindig meg is találják a megfelelő hangot, s tapintatosan érintkeznek a szegényekkel – de kis művünk nem a gazdagokat, akik már amúgy is értik ezt, hanem a szegényeket óhajtja az érintkezés fogásaira tanítani. Ezért, az alapvető fogalmak tisztázása után, talán nyomban át is térhetünk e mű közvetlen célkitűzéseinek tárgyalására.

CONTENTS

Bob Deacon:

Impact of Supranational and Global Agencies
on Central European National Social Policy

Joan Dunkel-Shellie Hatfield:

Countertransference Issues in Working with Persons with AIDS

Gunilla Hallden:

The Child as Projects and the Child as Being:
Parents' Ideas as Frames of Reference

Danny Pieters:

Introduction into the Social Security Law of the
Member States of the European Community

Bill Jordan:

Post-War Reformation

László Laki:

Survey Report about Young Unemployed

András Semjén:

Development of the Hungarian High Education
A Reform Conception

Sándor Márai:

The School of the Poor

English Summaries

LÁSZLÓ LAKI:
Survey Report about Young Unemployed

The author gives a thorough analysis of the social background and sociological implications of a new mass phenomenon: the unemployment of the young. The study is based on a sociological research in the less-developed region of the country. It emphasizes not only the difficulties of those being unemployed, but the responsibility of the Hungarian school-system which reproduces the bad starting positions of young school leavers in the labour market. The author makes distinctions between poverty and unemployment which two categories often overlap, but especially in case of young unemployed should be distinguished.

András Semjén:
Development of the Hungarian High Education

The Hungarian high education will surely face a lot of challenges during the coming years. The answers being given to these challenges will determine to a great extent such important factors as the social structure of Hungary and the shift from a planned society to a market economy.

The author analyses not only the cultural relevance of the topic but gives a sophisticated picture about the new financing methods of high education, as well.

The study is mostly based on the debates about the critical situation of education with the experts of Fidesz (Aliance of Young Democrats).

E SZÁMUNK SZERZŐI

Bob Deacon – szociológus, egyetemi tanár,
University of Leeds, U.K.

Joan Dunkel – egyetemi tanár,
University of California, Berkeley

Gunilla Hallden – szociális munkás,
Svédország

Sallie Hatfield – klinikai szociális munkás,
Palo Alto Clinic, California

Bill Jordan – szociológus, szociális munkás, a társadalom-
tudományok professzora, University of Exeter

Laki László – szociológus,
MTA Politikatudományi Intézet

Márai Sándor - író

Danny Pieters - jogász, egyetemi tanár,
Katholieke Universiteit, Leuven

Semjén András – közgazdász,
MTA Politikatudományi Intézet
